

Universitetet
i Stavanger

EMMA VATLAND
VEILEDER: DAG OSMUNDSEN

KONSEKVENSER VED UAN- SVARLIG TURISME: PÅVIRKNINGEN PÅ LOKALSAMFUNN

Bacheloroppgave, [2024]

[Bachelor i Reiselivsledelse]

[Norsk Hotellhøgskole]

[Det Samfunnsvitenskapelige fakultet]

Forord

Denne oppgaven markerer avslutningen på et 3-årig bachelorstudium innen reiselivsledelse ved Norsk Hotellhøgskole ved Universitetet i Stavanger. I denne oppgaven har jeg tatt for meg de komplekse spørsmålene knyttet til bærekraftig og ansvarlig turismedrift. Hovedfokuset lå i å finne ut på hvilken måte lokalsamfunn, i områder med høy turisttrafikk, preges av manglende integrasjon av bærekraftige praksiser. Gjennom hele bachelorstudiet og spesielt denne oppgaven, har jeg blitt stadig mer bevisst på de utfordringene og mulighetene som ligger i reiselivsnæringen, spesielt med tanke på bærekraftig utvikling og samfunnsansvar.

Arbeidet med denne oppgaven har vært en utfordrende og utrolig lærerik prosess. Jeg har søkt å forstå hvordan manglende integrasjon av bærekraftige praksiser påvirker økonomiske, sosiale og miljømessige aspekter i lokalsamfunn i områder som er avhengig av turisme. Den teoretiske rammen har vært støttet av både kvantitative og kvalitative metoder for å gi et godt grunnlag for analysen og diskusjonen av funnene.

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til mine medstudenter, familie og samboer for deres oppmuntring og støtte i løpet av skriveprosessen. Uten deres hjelp og oppbakking ville resultatet av denne oppgaven ikke vært mulig.

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven tar for seg på hvilken måte fraværende bærekraft i turismeindustrien påvirker lokalsamfunn ved spesifikke destinasjoner. Undersøkelsen fokuserer på to casestudier hvor bærekraft er fraværende, og ett casestudie hvor bærekraft er satt i fokus.

Problemstillingen lyder som følger:

- Hvordan påvirker manglende integrasjon av bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen lokalsamfunner i områder med høy turisttrafikk?

Gjennom casestudiene av Barcelona og Dubrovnik undersøkes de negative konsekvensene ved uansvarlig turisme. Det inkluderer blant annet miljøforurensning, press på infrastruktur, tap av kulturell identitet og sosiale konflikter. Byene står overfor utfordringer som økt luft- og støyforurensning, gentrifisering, og en turismeavhengig økonomi.

Som en kontrast presenteres Benidorm, en destinasjon som har implementert bærekraftige og smarte turistpraksiser. Casestudien viser hvordan integrering av bærekraftige løsninger kan bidra til økonomisk stabilitet, forbedret livskvalitet for innbyggerne, og samtidig øke turistopplevelsen.

Innholdsfortegnelse

Forord	ii
Sammendrag	iii
Innholdsfortegnelse.....	iv
Figurliste.....	vii
1.0 Introduksjon	1
1.1 Bakgrunn og Formål	1
1.2 Bakgrunn for valg av tema.....	2
1.3 Problemstilling	2
1.4 Hypotese.....	3
1.4.1 Hypotese 1	3
1.4.2 Hypotese 2	4
1.4.3 Hypotese 3	4
2.0 Teori.....	4
2.1 Hva er bærekraftige praksiser?.....	5
2.2 Hva er et bærekraftig reiseliv.....	6
2.2.1 Historisk utvikling av bærekraftig reiseliv.....	7
2.3 Begrepsdefinisjoner	10
2.3.1 Triple Bottom Line.....	10
2.3.2 Korrelasjonsanalyse.....	11
2.3.3 Interessentteorien eller Stakeholder Teorien	11
2.3.4 Økoturisme	12
2.3.5 Carrying Capacity	13
2.3.6 Corporate Social Responsibility (CSR)	13
2.3.7 Tourism Leakage.....	14
2.3.8 Tourism Impact Assessment.....	14
2.3.10 Smart Tourism Destinations.....	15
2.4 Case Studies	15

2.4.1 Barcelona Case Study	16
2.4.2 Dubrovnik Case Study	18
2.4.3 Benidorm Case Study	21
3.0 Metode.....	22
3.1 Hva er metode	23
3.2 Bakgrunn for valg av forskningsmetode.....	23
3.3 Forskningsdesign.....	24
3.3.1 Eksplorativt design.....	25
3.3.2 Deskriptivt design	25
3.3.3 Kausalt design	26
3.4 Bakgrunn for valg av forskningsdesign	27
3.5 Datainnsamling	28
3.5.1 Primær- og sekundærdata	28
Figur 2	28
3.5.2 Sekundærdatakilder.....	29
3.5.3 Avgrensninger	29
3.5.4 Artikler	30
3.5.5 Offentlige rapporter.....	31
3.6 Analyse av data.....	32
3.6.1 Reliabilitet og Validitet.....	32
3.6.2 Overførbarhet	33
3.6.3 Bekreftbarhet	34
4.0 Resultat.....	34
4.1 Hypotesetesting.....	34
4.1.1 Hypotese 1	34
4.1.2 Hypotese 2	35
4.1.3 Hypotese 3	36
4.1.4 Korrelasjonsanalyse.....	37
4.1.5 Benidorm	38

5.0 Diskusjon	38
5.1 Tolkning	38
5.2 Sammenligning.....	39
5.3 Styrker og begrensninger	39
5.4 Refleksjon	40
6.0 Konklusjon	41
6.1 Forslag til fremtidig forskning	42
Referanseliste	43

Figurliste

Figur 1: viser den historiske utviklingen av bærekraftig turisme.....	8
Figur 2: illustrerer de ulike datatyper og deres funksjoner.....	29

1.0 Introduksjon

1.1 Bakgrunn og Formål

Turisme er en av verdens største og raskest voksende næringer, og dens innflytelse på lokale økonomier og samfunn er enorm. Men, med slik vekst, følger også bekymring. Blant disse, er mangelen på bærekraftige praksiser. Fravær av tiltak for å sikre bærekraftig og ansvarlig turismedrift, kan føre til alvorlige miljømessige, økonomiske og sosiale konsekvenser for lokalsamfunn i områder med høy turisttrafikk. Denne oppgaven vil utforske hvordan mangelen på integrasjon av bærekraftige praksiser, i reiselivsnæringen, påvirker den lokale befolkningen og hvilke kort- og langsiktige konsekvenser det medfører. Til slutt vil det bli lagt frem diverse strategier som kan iverksettes for å håndtere de stadig voksende utfordringene.

Formålet med denne oppgaven er å kaste lys over hvordan uansvarlig turismedrift, påvirker omkringliggende beboere. Ved å undersøke de miljømessige, økonomiske og sosiale konsekvensene av uansvarlig turisme, sikter oppgaven mot å fremme en dypere forståelse av de negative effektene manglende bærekraft har på lokalsamfunn. Videre vil oppgaven utforske og diskutere konkrete strategier for hvordan turistnæringen kan integrere bærekraftige løsninger for å bekjempe utfordringene. Dette vil bidra til mer bevissthet rundt ansvarlig turismedrift og dens rolle i å sikre en bærekraftig fremtid for både miljø og samfunn.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har valgt temaet bærekraftig turisme både fordi det interesserer meg, men også fordi relevansen vokser stadig mer for hver dag som passerer. Turisme påvirker økonomi enormt og er ofte en av de større kildene til inntekt, men ofte overses miljø- og sosialansvar, i jakten på økonomisk gevinst. Ved å utforske hvordan bærekraft kan integreres i turistindustrien, ønsker jeg å bidra til en mer ansvarlig tilnærming som tar hensyn til både miljø og omkringliggende beboere.

Uansvarlig turismedrift kan også føre til konflikter både lokalt og globalt, og dermed vil jeg ytterligere illustrere hvor tidskritisk det er at turismeoperatører anerkjenner og støtter de samfunnene de opererer i. I tillegg håper jeg, gjennom min oppgave, å øke bevisstheten rundt konsekvensene av uansvarlig turisme, da jeg ønsker at fremtidige generasjoner også skal kunne oppleve og utforske verden på samme måte som vi kan.

1.3 Problemstilling

Omtrent siden starten på dette bachelorstudiet har jeg visst hva jeg vil skrive om. Bærekraft. Det er et tema som har interessert meg i mange år, og dette studiet har matet den interessen som bensin på bålet. Det som dermed har vært vanskelig, er utarbeidelsen av en passende problemstilling. Temaet er så omfattende, men en problemstilling tilhørende en bacheloroppgave

må avgrenses og å finne den rette balansen har dermed vært en krevende oppgave. Derimot, etter mye om og, men, og med stor hjelp fra veileder, falt valget deretter på:

Hvordan påvirker manglende integrasjon av bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen lokalsamfunn i områder med høy turisttrafikk? Denne problemstillingen retter seg mot flere kritiske aspekter av konsekvensene. Spesielt ser den på miljømessige og økonomiske konsekvenser for lokalsamfunn som befinner seg i sentrum av turiststrømmen.

1.4 Hypotese

“En hypotese er en antakelse om en sammenheng” (Vårdal, 2020). Jeg har sett for meg flere ulike ideer om hva resultatet skal inneholde som følge av at temaet er så ekstremt omfattende. Dermed har jeg utarbeidet tre hypoteser.

1.4.1 Hypotese 1

Jeg forventer at mangelen på bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen vil føre til betydelige sosiale implikasjoner for lokalsamfunnene i områder med høy turisttrafikk. Dette omfatter blant annet økt press på lokalbefolkningens ressurser og infrastruktur, tap av kulturell identitet og potensielle konflikter mellom turister og lokalbefolkningen.

1.4.2 Hypotese 2

Jeg antar at mangelen på bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen vil ha negative miljømessige konsekvenser for lokalsamfunnene. Konsekvensene inkluderer ødeleggelse av økosystemer, forurensning av vann og luft, tap av biologisk mangfold og skade på naturressurser.

1.4.3 Hypotese 3

Jeg forventer også at mangelen på bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen vil ha betydelig økonomisk innvirkning på lokalsamfunnene. Dette inkluderer svingninger i arbeidsmarkedet, avhengighet av sesongbaserte inntekter (turistsesong), og begrensede muligheter for lokal næringsutvikling utenfor turistsektoren.

2.0 Teori

I følgende kapittel vil det teoretiske rammeverket, som reflekterer denne studien, bli introdusert. Hovedmålet med et teoretisk rammeverk, er å underbygge det vi selv ønsker svar på. Teori er nøkkelen til svarene vi søker. Av den grunn, vil det presenteres en rekke teorier i dette kapittelet som skal bidra med å utarbeide et endelig resultat.

Teorien som jeg har valgt å benytte meg av i følgende kapittel er eksisterende forskning og litteratur. Etersom denne problemstillingen ikke begjærer seg på et nylig oppstått problem, er det

rikelig med informasjon tilgjengelig. Dette gjør det mulig å knirkefritt trekke ut relevant informasjon fra allerede godt utforskede studier. Tilgangen på mange forskjellige studier og forskning tillater også denne studien å bygge videre på etablerte teorier, noe som bidrar til mer troverdighet og relevans.

Innledningsvis presenteres først de teoriene som klargjør viktige begreper, nødvendig for at leseren skal oppnå full forståelse av hensikten og bakgrunnen til problemstillingen. Følgende, introduseres det eksisterende litteratur som tar utgangspunkt i bærekraft og dens betydning, konsekvenser av å ikke integrere bærekraftige tiltak ved populære reisemål, studier som tar utgangspunkt i destinasjoner med vellykket og ikke vellykket integrasjon av bærekraftige praksiser, og forventede turisttrender dersom operatører kontinuerlig overser problemet.

2.1 Hva er bærekraftige praksiser?

UCLA Sustainability definerer bærekraftige praksiser som “Sustainable practices support ecological, human, and economic health and vitality. Sustainability presumes that resources are finite and should be used conservatively and wisely with a view to long-term priorities and consequences of the ways in which resources are used” (UCLA, 2024). Dette innebærer at en bærekraftig tilnærming ikke bare omhandler miljømessige aspekter, men også fremmer sosial rettferdighet og økonomisk stabilitet. Gjennom en slik tilnærming støtter UCLA ideen om at dagens handlinger må beskytte fremtidige generasjoners muligheter til å møte sine egne behov.

2.2 Hva er et bærekraftig reiseliv

“Bærekraftig reiseliv er å skape et reiseliv og en reiselivsnæring som tar vare på behovene til menneskene som er ute og reiser i dag, uten å skade og ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å reise å se og oppleve det samme” (Reiseliv, 2024). Dette konseptet strekker seg utover miljøbevaring, og inkluderer også økonomisk levedyktighet og sosial rettferdighet. En bærekraftig reiselivsmodell søker å balansere lokalbefolkningens behov med turistenes etterspørsel. Den skal også sørge for at turisme bidrar positivt til lokalebeboere.

Visit Norway, har ut fra de tre hovedområdene som skal bevares for å sikre bærekraftig drift, (økonomi, miljø og sosiokulturell) utviklet 10 bærekraftsprinsipper. Prinsippene tar for seg 4 hovedpunkter på både “Bevaring av natur, kultur og miljø” og “Styrking av sosiale verdier” og 2 på “Økonomisk levedyktighet” (Visit Norway, 2024). Prinsippene går som følger:

“Bevaring av natur, kultur og miljø

1. Kulturell rikdom
2. Naturmangfold
3. Klimautslipp og klimatilpassing
4. Rent miljø og ressurseffektivitet

Styrking av sosiale verdier

5. Lokal livskvalitet og sosiale verdier
6. Lokal kontroll og engasjement
7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte
8. Gjestetilfredshet, trygghet og opplevelseskvalitet

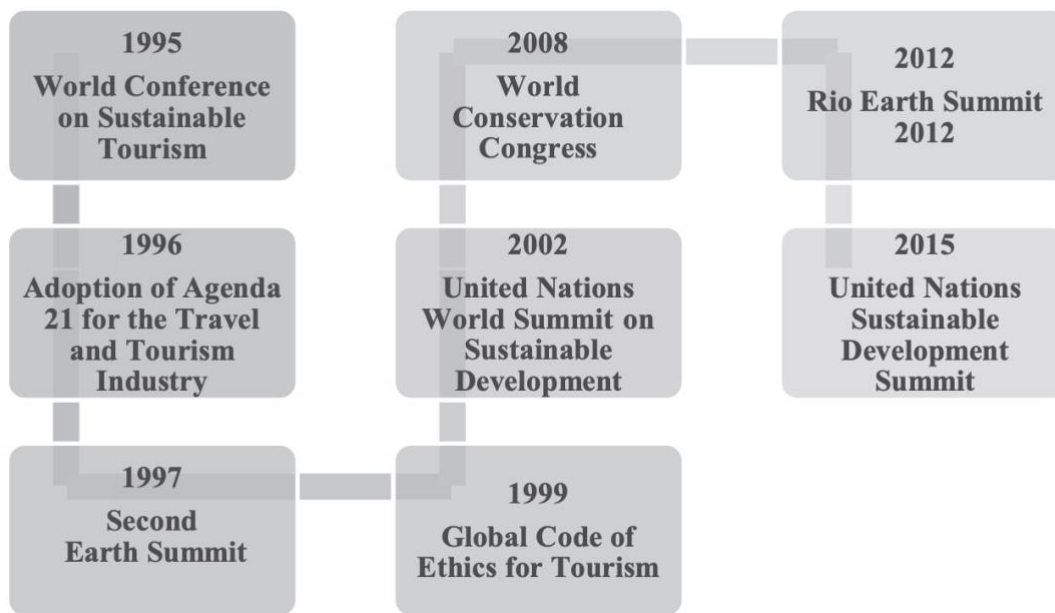
Økonomisk levedyktighet

9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsdestinasjoner gjennom lokal verdiskapning
10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter” (Innovasjon Norge, 2024).

Disse ti bærekraftsprinsippene fra Innovasjon Norge setter en tydelig ramme for hvordan norsk turisme kan utvikle seg på en ansvarlig og bærekraftig måte. Ved å implementere disse, kan det styrke både den lokale og nasjonale turistindustrien og sørger for at den kan blomstre både nå og i fremtiden. De kan hjelpe med å styre den norske turismeindustrien i en bærekraftig retning, men fra et globalt ståsted bør standarden også grunnlegges i disse prinsippene.

2.2.1 Historisk utvikling av bærekraftig reiseliv

Gjennom årene har folk blitt mer og mer bevisst på bærekraft og dens viktighet, men slik har det ikke alltid vært. Det var ikke før i 1995 at bærekraft ble et kjent fenomen i turismeindustrien. Dette skjedde i et forsøk på å adressere de økende miljømessige, sosiale og kulturelle påvirkningene turismen hadde, og behovet for en mer ansvarlig praksis innen industrien ble klart anerkjent. Figur 1 illustrerer evolusjonen av turismens bærekrafts utvikling fra år 1995-2015:

Figur 1: Timeline on the development of sustainable tourism (Fereira, 2023, s. 5).

Som figuren illustrerer, ble det holdt en verdenskonferanse innen bærekraftig turisme i 1995. Det var året etter at TBL, eller 3BL (Triple Bottom Line), ble et kjent fenomen. “The Conference saw the birth of the term and the concept of Sustainable Tourism, which, along with the Declaration, helped to guide the tourism industry and tourism decision-makers to integrate sustainability in destinations and industry operations” (World Charter for Sustainable Tourism, 2015).

“In 1996 three international organisations - the World Travel and Tourism Council, the World Tourism Organization and the Earth Council, joined together to launch an action plan entitled "Agenda 21 for the Travel and Tourism Industry: Towards Environmentally Sustainable Development" - a sectoral sustainable development programme based on the Earth Summit results (World Travel and Tourism Organization, 1999)” (Ferreira, 2023). Agenda 21

understreket behovet for bærekraft i alle turistvirksomheter og fastsatte prioriterte områder, og mål for aktørene i bransjen. Rapporten oppfordret også til reduksjon av negative effekter og til å etablere partnerskap for bærekraftig utvikling, som inkluderte samarbeid med lokale samfunn.

“In 1992, more than 100 heads of state met in Rio de Janeiro, Brazil for the first international Earth Summit convened to address urgent problems of environmental protection and socio-economic development” (United Nations, 2024). 5 år senere, i 1997, ble "The Second Earth Summit" arrangert i New York, der representantene samlet seg igjen og gjennomgikk hvordan de hadde håndtert utfordringene fra det første møtet (The First Earth Summit i 1992) (Ferreira, 2023). På møtet ble det diskutert hvordan turisme kunne drives på en bærekraftig måte.

Turistnæringen ble også offisielt anerkjent som en viktig økonomisk sektor og i 1999 ble det vedtatt et sett med ti etiske retningslinjer av FN for å hjelpe de som jobber med turisme til å forbedre de positive effektene og redusere de negative påvirkningene på miljø og kulturarv (Pololikashvili, 2020).

Verdenstoppmøte i 2002 om bærekraftig utvikling, holdt i Johannesburg, “adopted a Political Declaration and Implementation Plan which included provisions covering a set of activities and measures to be taken in order to achieve development that takes into account respect for the environment” (United Nations, u.å.). Toppmøtet vedtok tiltak, gunstige for bekymringsområder som vann, energi, helse, landbruk og biologisk mangfold, og i 2008, møtte over 6600 ledere, fra verden rundt, for å debattere, diskutere og bli enige om en løsning for klodens mest kritiske miljøutfordringer (IUCN, 2013).

Formålet med 2012 Rio Earth Summit, også kjent som Rio+20, var å fokusere på å sikre politisk engasjement for bærekraftig utvikling, vurdere fremgangen og identifisere hull i implementeringen av tidligere forpliktelser, og møte nye utfordringer. 3 år senere ble United Nations Sustainable Development Summit, i New York, “more than 150 world leaders gathered at United Nations Headquarters in New York to formally approve an ambitious new agenda for sustainable development” (United Nations, u.å).

2.3 Begrepsdefinisjoner

2.3.1 Triple Bottom Line

“The triple bottom line is an accounting framework that incorporates three dimensions of performance: social, environmental, and financial. These three facets can be summarized as "people, planet, and profit”” (Kenton, 2023). Modellen illustrerer viktigheten av å balansere de tre hovedområdene for bærekraftig utvikling. Ved å integrere disse, vil det fremme en mer helhetlig tilnærming til forretningsstrategier og beslutningsprosesser, noe som sikrer at selskaper ikke bare fokuserer på økonomisk gevinst, men også tar hensyn til de miljømessige og sosiale aspektene. Dette oppfordrer til ansvarlig drift og langsiktig tenkning i næringslivet, noe som er avgjørende for å oppnå bærekraftige resultater og positiv samfunnspåvirkning.

2.3.2 Korrelasjonsanalyse

“Korrelasjon er et statistisk mål på hvor mye to målbare størrelser henger sammen med hverandre” (Frøslie, 2022). Dette begrepet beskriver graden av sammenheng mellom to variabler, hvor en høy korrelasjonskoeffisient indikerer en sterk sammenheng, enten positivt eller negativt. En positiv korrelasjon betyr at som den ene variabelen øker, øker også den andre; en negativ korrelasjon innebærer at som den ene øker, avtar den andre. I denne undersøkelsen anvendes korrelasjonsanalyse for å utforske relasjonen mellom manglende integrasjon av bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen og økonomiske, sosiale, samt miljømessige variabler i påvirkede områder. Ved å måle korrelasjonen mellom disse faktorene, kan det avdekkes hvor sterkt manglende bærekraft påvirker økonomisk vekst, miljøkvalitet, og sosial velferd i lokalsamfunnene.

2.3.3 Interessentteorien eller Stakeholder Teorien

“Stakeholder theory addresses business ethics, morals and values when managing stakeholders involved with a project or organization. It seeks to optimize relations with stakeholders, thereby improving efficiencies throughout the project or organization” (Keup, 2022). Anvendt i reiselivet, kan teorien hjelpe med å analysere hvordan ulike interessenter som, lokalsamfunn, turistoperatører eller lokale myndigheter, påvirkes av turismeindustrien og deretter, ut fra analysen, kan aktørene samarbeide om å finne eventuelle løsninger dersom en eller flere av partene påvirkes negativt av industrien.

2.3.4 Økoturisme

Økoturisme er en type turisme som vektlegger opplevelsen av naturlig bevarte områder. UN

Tourism karakteriserer økoturisme slik:

1. “All nature-based forms of tourism in which the main motivation of the tourists is the observation and appreciation of nature as well as the traditional cultures prevailing in natural areas.
2. It contains educational and interpretation features.
3. It is generally, but not exclusively organised by specialised tour operators for small groups. Service provider partners at the destinations tend to be small, locally owned businesses.
4. It minimises negative impacts upon the natural and socio-cultural environment.
5. It supports the maintenance of natural areas which are used as ecotourism attractions by:
 - Generating economic benefits for host communities, organisations and authorities managing natural areas with conservation purposes;
 - Providing alternative employment and income opportunities for local communities;
 - Increasing awareness towards the conservation of natural and cultural assets, both among locals and tourists” (UN Tourism, 2023, 1. avsnitt).

Disse punktene understreker viktigheten av å balansere naturbevaring og sosioøkonomisk utvikling, og fremhever hvordan økoturisme kan tjene både miljøet og lokale samfunn på en bærekraftig måte.

2.3.5 Carrying Capacity

Carrying Capacity er en teori, eller et måleverktøy, som skal hjelpe med å beregne hvor mye av en art et visst område kan støtte uten å skade økosystemet. Anvendt i reiselivet, kan en bruke dette verktøyet for å beregne hvor mange mennesker en destinasjon kan håndtere av gangen uten å påføre skade. En debatt, foreslått av professor Stan Becker, sier “The population of humans that can be supported sustainably on the planet at a reasonable standard of living is below 4 billion” (Cohen, 2024). En annen studie, gjort av The Australian Academy of Science i 2017, mener at dersom alle menneskene på jorda levde som en middelklasse-amerikaner, kunne jorden hatt en carrying capacity på rundt 2 milliarder mennesker. Derimot, understreker også begge studiene at dersom menneskene lever på kun det de trenger, kunne jorden hatt en enda større kapasitet. Fordi reiselivsindustrien er blant de største, mest forurensende og mest globaliserte industriene i verden, kan dette være et godt utgangspunkt for begynnelsen på en mer bærekraftig verden.

2.3.6 Corporate Social Responsibility (CSR)

CSR er et konsept som innebærer at bedrifter tar ansvar for deres påvirkning på samfunnet. I første kapittel, i boken *Strategic Corporate Social Responsibility*, skrevet av Debbie Haski-Leventhal, presenteres tre forskjellige definisjoner på CSR. Definisjonene går som følger, “CSR encompasses the economic, legal, ethical and philanthropic expectations that society has of organisations at a given point in time”, “a concept whereby companies integrate social and environmental concerns in their business operations and in their interaction with their stakeholders on a voluntary basis”, og “business decision making linked to ethical values,

compliance with legal requirements, and respect for people, communities, and the environment around the world” (Haski-Leventhal, 2022, s. 9).

2.3.7 Tourism Leakage

“The phrase is used to describe the money that is spent by a tourist in any given destination which, rather than staying in and spreading through the destination where the money is spent, leaks out to other economies” (Kenny, 2023). Turisme har stort potensial. Det kan skape lokale jobber, støtte økonomi og utvikle infrastruktur. I tillegg kan det fremme kulturell forståelse og bevaring av historiske og naturbaserte attraksjoner. Gjennom bærekraftige turismepraksiser kan også miljøet beskyttes, og det vil sikre at turismeskapte ressurser forvaltes på en måte som gagnar både lokale innbyggere og besøkende på lang sikt.

Ved tourism leakage, havner ressursene hos de som hovedsaklig verdsetter økonomisk gevinst, noe som kan medføre store konsekvenser på lang sikt. Lokale økonomier svekkes da færre av inntektene blir igjen for å støtte lokal virksomhet, sosial ulikhet kan øke når økonomiske fordeler ikke distribueres jevnt, destinasjoner blir turisme-avhengig og miljøskader kan forverres uten nok midler til bærekraftige tiltak.

2.3.8 Tourism Impact Assessment

“The Tourism Impact Assessment (TIA) is a methodology for evaluating the environmental impacts associated with tourism in NPA” (Canteiro, 2018), der NPA står for Natural Protected

Areas. Tourism Impact Assessment (TIA), eller konsekvensanalyse for turisme på norsk, er et verktøy designet for å vurdere de miljømessige, økonomiske og sosiale effektene som turisme kan ha på naturvernområder. Ved å identifisere effekter av turisme tidlig, kan det utarbeides tiltak som kan minimere skade og fremme positive sider ved turisme.

2.3.10 Smart Tourism Destinations

“The concept of Smart Tourism is defined by the European Union as a destination facilitating access to tourism and hospitality products, services, spaces and experiences through ICT-based (Information and communications technology) tools” (Hello Lamp Post, 2024). Med andre ord, handler konseptet om smart turisme om å gjøre reiseopplevelser enklere og mer tilgjengelige gjennom bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Formålet er å øke effektiviteten, tilgjengeligheten og kvaliteten på turistopplevelsen, samtidig som det fremmer bærekraftig og ansvarlig turisme.

2.4 Case Studies

For å belyse problemstillingen vil følgende del introdusere tre nøkkelstudier som undersøker turismens sosiale og miljømessige påvirkninger på bysamfunn. Studiene er eksempler på ulike perspektiv på turisme, og dens effekt på miljø og lokalbefolkning, hvor bærekraftige praksiser er fraværende, eller til stede. Den første studien utforsker hvordan turisme har påvirket lokalbefolkningen i Barcelona, ved å bruke statistikk og meninger fra lokalbefolkningen. Den andre studien handler om hvordan Dubrovnik, byen som ble kjent gjennom serien "Game of Thrones", ble rammet av ekstreme mengder turister. Den tredje studien tar for seg byen

Benidorm, som har transformert til å bli en Smart Turistdestinasjon (STD), et bærekraftig og opplevelseseffektivt konsept.

2.4.1 Barcelona Case Study

Artikkelen “Tourism-phobia in Barcelona: dismantling discursive strategies and power games in the construction of a sustainable tourist city” tar for seg turismeutviklingen i byen fra OL 1992, og beskriver utfordringene og konsekvensene den enorme turist økningen har medbrakt (Ramos, 2020). Den voksende turismen har ført til at lokale innbyggere tyr til gatene for å protestere mot de negative sidene ved turismen. Turismen har i dette tilfellet bidratt med å redusere livskvaliteten for lokalbeboere, drevet familier fra hverandre, gjort økonomien avhengig av turisme, og ført til mye støy og luftforurensing. (Nambiar, u.å.).

“The increasing tourism related private infrastructure has resulted in the expulsion of city residents from their homes due to the increasing prices of real estate, so they can be converted into tourist accommodations” (Nambiar, u.å.). Når disse boligene deretter leies ut til turister, øker det etterspørselen, noe som forsterker ytterligere utdrivelse av Barcelonas lokalbefolkning. Som tidligere nevnt, er “tourism leakage”, et fenomen som beskriver penger som havner i feil lomme. "It happens when an international company provides your hotel" (Faith, 2023), noe som Airbnb representerer i Barcelona. Turister velger ofte overnatting og transport ut fra bekvemmelighet, og da er ofte Airbnb, eller andre internasjonale overnattingsvirksomheter, hyppig foretrukket. “Locals say Airbnb has been a major factor in driving up rents in the barrio by as much as 50% over the past few years" (Burgen, 2020).

En annen sentral konsekvens som har vokst over årene, er at Barcelona nå er økonomisk avhengig av turismen. “Barcelona’s entire economy has moulded itself to service the large number of tourists visiting the city every year” (Nambiar, u.å.). Dette betyr at dersom turismen plutselig traff en vegg, ville det hatt store konsekvenser for hele byen. Jobber ville gått tapt, som medfører konsekvenser i seg selv, og det ville ført til økonomisk ustabilitet for bedrifter over hele byen. Når en destinasjon former seg for å tjene det ekstreme antallet årlige besøkende, er det også lite muligheter til overs for andre næringer å vokse, derav turismeavhengig.

Ved siden av de økonomiske og sosiale utfordringene beskrevet tidligere, har støy- og luftforurensning også blitt et fremtredende problem for lokalbefolkningen i Barcelona. “High levels of noise and air pollution are caused by airplanes, cruise ships, and private traffic. The large number of nightclubs and commercial areas contributes to increasing the noise pollution in a city with a high population density and narrow, congested streets” (Nambiar, u.å.). Denne situasjonen illustrerer hvordan den intense turistaktiviteten direkte bidrar til ekstrem forurensning i urbane områder.

Effekten av forurensningen er særlig merkbar i byens eldre og mer sentrale distrikter, hvor infrastrukturen ikke er tilpasset den moderne trafikkmengden og ekstreme turiststrømmen. Områdene lider under konstant støy, noe som ikke bare forstyrrer den daglige rutinen og søvnkvaliteten for beboerne, men også reduserer den generelle attraktiviteten og bokvaliteten i disse nabolagene. Virkningen av slik forurensning kan over tid resultere i en nedgang i fysisk og

psykisk helse for lokalbefolkningen, noe som understreker de alvorlige bivirkningene av ubegrenset turisme i urbane miljøer.

Ved siden av de allerede nevnte sosiale og økonomiske utfordringene, og de store problemene knyttet til støy og luftforurensning, står Barcelona også overfor betydelige miljøutfordringer knyttet til forvaltningen av avfall og ressurser. Ifølge en rapport fra 2020 utgitt av Verdens naturfond, er storbyområdet Barcelona den nest største kilden til plastavfall i Middelhavet. Dette avfallet har en direkte innvirkning på det lokale marine livet og fiskeriene, hvor det rapporteres at mellom Barcelona og Vilanova i la Geltrú står avfall for hele 38 % av fangsten til lokale fiskere (Nambiar, 2020). Denne situasjonen viser tydelig hvordan turisme ikke bare påvirker lokalsamfunnets livskvalitet og byens økonomi, men også fører til alvorlige miljøproblemer.

2.4.2 Dubrovnik Case Study

Artikkelen “Film-Induced Tourism: The Case of Game of Thrones and Dubrovnik” beskriver hvordan Dubrovnik har, siden serien “Game of Thrones” ble lansert, opplevd et markant antall økning i turister. Dubrovnik har blitt så overveldet av turister at UNESCO i 2018 utlyste en advarsel om at Gamlebyen i Dubrovnik, ikke har kapasitet nok til å håndtere det daglige antallet besøkende. Byens infrastruktur er som følge av dette også tungt belastet, og kulturarven står i fare under vekten av masseturisme (Polyzogopoulou, 2023).

“Game of Thrones” premierte for første gang i april 2011, og den åttende og avsluttende sesongen ble lansert i 2019 (Aahlin, 2024). Siden den gang, har Dubrovnik opplevd en tsunami av turister som har flommet inn i byen for å se de ikoniske filmstedene. “The insanely popular franchise is turbo boosting Croatia’s economy overall through tourism. But now the country’s Southern city is having to make more cutbacks to tourist numbers in a bid to prevent the overcrowding, which has become more and more problematic in recent years” (Rigby, 2017). Turistflommen har ikke altså bare medbrakt økonomiske gevinster.

“Dubrovnik’s economy these days relies almost entirely on tourism, which also represents an important asset for Croatia’s economy” (Polyzogopoulou, 2023). Med en økonomi som i stor grad er drevet av inntekter fra turisme, finner byen seg i en sårbar posisjon hvor enhver endring i turiststrømmer kan ha dyptgående effekter på lokaløkonomien. Et ensidig fokus på turisme kan også føre til en sesongbasert økonomi, hvor inntekter og arbeidsplasser varierer stort gjennom hele året, noe som skaper økonomisk usikkerhet for de lokale innbyggerne.

“Game of Thrones”, har over årene ført til betydelig overturisme. “According to the Dubrovnik Institute for Tourism, the historic centre of the city has a carrying capacity of around 5,000 cruise ship passengers a day. At present the number of cruise ship passengers is in the region of 10,000 but it is proposed to allow this to increase to around 20,000” (Europa Nostra, 2013). Slike tall viser tydelig at byen ikke har infrastrukturen som kreves for å håndtere den ekstreme mengden turister. Dette setter et stort press på både lokalbefolkningen og de verdifulle kulturminneområdene

Turismen har også ført til en ekstrem økning i boligpriser, noe som har presset flere lokalbeboere til å flytte fra hjemmene sine. Leiligheter for korttidsleie har ekspandert i byen over de siste årene. “Airbnb alone doubled its number of listings between 2015 and 2019” (Wisniewska, 2019). Denne økningen i korttidsleie har endret boligmarkedet dramatisk, noe som gjør det vanskeligere for fastboende å finne rimelig bolig, og øker presset på både infrastruktur og lokalsamfunn.

Ifølge artikkelen “A DEMOGRAPHIC CATASTROPHE: FEWER AND FEWER RESIDENTS IN DUBROVNIK” (Simmonds, 2017), har Dubrovnik mistet nesten 500 beboere mellom 2011 og 2016. Beboere forlot hjemmene sine som i etterkant, har blitt brukt som utleieobjekter for å imøtekomme turister. Dette har resultert i en nedgang i permanente beboere og endringer i byens sosiale struktur, hvor mange av de opprinnelige innbyggerne har følt seg drevet ut av sine egne nabolag.

Lokalsamfunnet tjener også veldig lite penger på cruise-turismen. Forklart tidligere, er “tourism leakage”, et reelt problem i turistindustrien, og særlig relatert til cruise-turismen i Dubrovnik. “The cruise ships pay the city harbor docking fees, but the local businesses get very little money from the visitors, who have all-inclusive packages on board the ship and spend very little on local restaurants or shops” (Stojanovic, 2018). Dette fører til at selv om turisttallene er høye, reflekteres det ikke i lokal økonomisk vekst. Mye av forbruket er sentralisert til skipene, og lite av turistenes utgifter når de lokale bedriftene i byen.

Dubrovnik opplever også en endring i besøksmotivasjonen hos turister, hovedsaklig grunnet byens fremstilling i serien "Game of Thrones". Dette har ført til at byen i større grad markedsføres gjennom sin forbindelse til TV-serien, som overskygger byens kulturelle og historiske identitet. Som resultat, "it becomes evident that digital media can lead to the reformulation of the image of the destination by attaching new connotations to it" ((Polyzogopoulou, 2023). Byen blir behandlet som en kulisse, og ikke som et verdensarvsted.

2.4.3 Benidorm Case Study

Artikkelen "Smart tourism destinations really make sustainable cities: Benidorm as a case study" undersøker hvordan Benidorm, som det første reisemålet i verden sertifisert som en smart turistdestinasjon (STD), har bidratt til å fremme bærekraftig byutvikling. Den bruker åpne datakilder for å måle økonomiske, sosiale og miljømessige aspekter av bærekraft og analyserer hvordan transformasjonen til en STD har hatt en langsiktig positiv effekt på byens bærekraft. Artikkelen peker også på utfordringer med å standardisere bærekraftsmålinger og behovet for å bygge bro mellom teori og praktisk anvendelse av bærekraft i turismen (Aguirre, 2023).

"The concept of Smart Tourism harnesses the potential of information and communication (ICT) tools to integrate digital information and services into the tourist experience seamlessly. The goal is to offer tourists more personalized, convenient, efficient, and safe travel options." (VisaIndex, 2023). Smart turisme handler ikke bare om teknologi; det handler om å gjøre ferieopplevelsen bedre for alle. Med smart teknologi kan vi tilpasse tjenestene bedre til hver enkelt reisendes

behov. Dette kan bety alt fra å foreslå den perfekte restauranten basert på tidligere spisevalg til å sørge for at transportmidler er tilgjengelige når og hvor de trengs. På denne måten blir både planleggingen og gjennomføringen av en tur mer flytende.

“The structure of a smart tourism destination is established on four basic pillars that cover technology, innovation, accessibility, and sustainability issues”(Sonuç, 2023). Smart turisme tilbyr muligheten til å fremme og bevare kulturell identitet, hvor bruken av digitale verktøy kan bidra med å fremheve og formidle kulturelle verdier og tradisjoner, på en dypere og enklere måte enn før. Denne tilnærmingen kan effektivt brukes gjennom virtuelle verktøy, sosiale medier, eller andre digitale plattformer. Ved å digitalisere opplevelser på denne måten kan man redusere klimaavtrykket betydelig, ettersom det begrenser behovet for fysisk tilstedeværelse. Å hindre fysisk tilstedeværelse bidrar også til å redusere antall besøkende ved populære destinasjoner, noe som minsker både overbelastning og karbonutslipp.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere den metoden jeg har benyttet for å samle informasjon og bakgrunnen for valg av metode. Jeg vil beskrive hvordan forskningsdesignet ble utformet med utgangspunkt i sekundærdata, beskrive strategiene for utvalg av relevante datakilder, og redegjøre prosessen med å innhente disse dataene. Videre vil jeg forklare hvilke kriterier som ble brukt for å sikre dataenes pålitelighet og relevans. Til slutt, vil jeg diskutere hvordan dataene ble analysert for å trekke konklusjoner og hvilke forutsetninger som er gjort i denne prosessen.

3.1 Hva er metode

“Metode er en planmessig fremgangsmåte, især i vitenskap og filosofi, gjerne grunnet på regler og prinsipper” (Tranøy, 2019). I denne oppgaven, vil det benyttes en samfunnsvitenskapelig metode. "I samfunnsvitenskap utgjør forskningsmetodene de systematiske og planmessige framgangsmåtene som brukes for å etablere pålitelig kunnskap og holdbare teorier om mennesker i ulike samfunn” (Grønmo, 2023). Forskningsmetodene er delt opp i to: kvalitativ og kvantitativ forskning.

3.2 Bakgrunn for valg av forskningsmetode

Jeg søker svar på følgende problemstilling “Hvordan påvirker manglende integrasjon av bærekraftige praksiser, i reiselivsnæringen, lokalsamfunn i områder med høy turisttrafikk?”. For å adressere denne problemstillingen effektivt, har jeg valgt å anvende en kvantitativ forskningsmetode. Tilnærmingen er valgt basert på dens evne til objektivt å måle og analysere de sårbare områdene innen turismeindustrien. Kvantitativ metode tilbyr også muligheten til en nøyaktig måling av sammenhengen mellom manglende bærekraftige praksiser og økonomiske, sosiale, samt miljømessige variabler i de påvirkede områdene.

Den kvantitative metoden er egnet for å samle store mengder data fra diverse kilder. Dette gjør det mulig å utføre korrelasjonsanalyser for å identifisere hvorvidt og i hvilken grad mangelen på bærekraftige praksiser er knyttet til endringer i lokalsamfunnenes økonomi og sosiale forhold ved en reiselivsdestinasjon. Korrelasjonsanalyser kan hjelpe med å forstå styrken av disse

sammenhengene uten å fastslå årsakssammenhenger, noe som er viktig for å skille mellom tilfeldige og meningsfulle mønstre i dataene.

En av grunnene til at kvalitative metoder ikke ble valgt for dette prosjektet er at det trengs å håndtere store mengder data for å produsere generaliserbare resultater. Kvalitative metoder, som dybdeintervjuer og spørreundersøkelser, er utmerket for å utforske dybde og kontekst i individuelle opplevelser, men de er mindre effektive for å generere den type bred, kvantitativ data, som kreves for å besvare denne type problemstilling. Dessuten, ville en kvalitativ tilnærming kreve betydelig mer tid og ressurser for datainnsamling, noe som kan begrense prosjektets rekkevidde.

3.3 Forskningsdesign

I alle forskningsprosjekter er det essensielt å velge riktig metode eller forskningsdesign, da dette fungerer som en oppskrift på hvordan undersøkelsen skal utføres. Begrepet kan defineres som (Bhat, 2018): “Research design is the framework of research methods and techniques chosen by a researcher to conduct a study. The design allows researchers to sharpen the research methods suitable for the subject matter and set up their studies for success”. Forskningsdesign kan ofte innebære en viss grad av usikkerhet, og det er derfor viktig å minimere denne risikoen ved å velge de(n) mest passende metoden(e). Et godt valgt forskningsdesign vil veilede både datainnsamlingen og den etterfølgende analysen, og samtidig sikre at forskningen er relevant og i tråd med forskningsspørsmålet som undersøkes. Forskningsdesign deles opp i tre: eksplorative, deskriptive og kausale design.

3.3.1 Eksplorativt design

"Et utforskende studie som benyttes for å gi oss forståelse og innsikt om en uklar problemstilling" (Sander, 2023). Eksplorativt design er ideelt når det er lite kjent om emnet som undersøkes. Det åpner opp for å utforske ulike aspekter av et tema for å identifisere nye spørsmål, retninger og hypoteser (Derdowski, 2023, Forelesning 2, del 3).

Eksplorativt design er godt egnet for denne problemstillingen fordi det kan bidra til å avdekke underliggende faktorer og nye perspektiver rundt mangelen på bærekraftige praksiser. Siden problemstillingen kan antas å være relativt kompleks og muligens dårlig definert i noen områder, tillater eksplorativ forskning å identifisere og definere de spesifikke aspektene ved turisme som påvirker lokalsamfunn. Designet kan hjelpe med å forstå bredere kontekster og kan veilede videre kvantitativ forskning.

3.3.2 Deskriptivt design

“Deskriptive design blir også kalt for beskrivende design. Formålet med et beskrivende design er å gi svar på spørsmål som hva, hvilke, hvordan, hvem og hvorfor” (Sander, 2023). Deskriptivt design fokuserer på å kartlegge og dokumentere eksisterende forhold eller fenomener nøyaktig. Det brukes for å forstå og beskrive spesifikke egenskaper, distribusjon og sammenhenger mellom variabler i detalj (Derdowski, 2023, Forelesning 2, del 3).

Deskriptivt design vil være nyttig i å kartlegge nøyaktig hva slags bærekraftspraksiser som mangler i reiselivsnæringen og hvilken spesifikk effekt dette har på lokalsamfunnene. Ved å beskrive situasjonen slik den er, kan designet bidra til å etablere en detaljert forståelse av dagens tilstand og de direkte konsekvensene av manglende bærekraftige praksiser.

3.3.3 Kausalt design

“Et eksperimentell design kalles også for et kausalt design. Forskningsdesignet bruker vi når vi ønsker å finne ut om det finnes en statistisk årsakssammenheng (kausalitet) mellom to variabler” (Sander, 2024). Kausalt design anvendes for å undersøke mulige årsak-virkning forhold ved å manipulere en variabel og observere effekten på en annen under kontrollerte forhold (Derdowski, 2023, Forelesning 2, del 3).

Dette designet er ideelt for å etablere om det faktisk finnes en direkte årsakssammenheng mellom manglende bærekraftige praksiser og spesifikke utfall i lokalsamfunnene. Ved å bruke en tilnærming hvor en variabel endres mens andre holdes konstant, kan det fastslås om endringer i bærekraftige praksiser fører til målbare endringer i lokalsamfunnets økonomiske eller sosiale velferd. Dette designet kan bekrefte om og i hvilken grad bærekraftige tiltak direkte påvirker livskvaliteten i områder med høy turisttrafikk.

3.4 Bakgrunn for valg av forskningsdesign

Alle tre forskningsdesign, eksplorativt, deskriptivt og kausalt, egner seg veldig godt til denne undersøkelsen. Sammen tilbyr de en omfattende tilnærming for å utforske, beskrive og fastslå årsakssammenhenger i hvordan manglende bærekraftige praksiser påvirker lokalsamfunn i områder med høy turisttrafikk.

Valget av forskningsdesign i denne studien reflekterer behovet for en dypere forståelse av hvordan manglende bærekraftige praksiser påvirker lokalsamfunn i områder med høy turisttrafikk. Oppgaven kombinerer eksplorativt og deskriptivt design, for å gi en helhetlig tilnærming til temaet.

Det eksplorative designet er brukt for å identifisere nye områder for innsikt og forståelse, samt å utforske bredere perspektiver som ikke tidligere har vært belyst i forskningen. Dette har tillatt en åpen utforskning av hvordan bærekraftige praksiser integreres, eller mangler, i turistdestinasjoner og hvilken innvirkning dette har på lokalsamfunnene.

Ved å bruke deskriptivt design har studien klart å samle detaljerte data om de faktiske forholdene og hvordan manglende bærekraftighet påvirker sosiale og økonomiske forhold i turistområder.

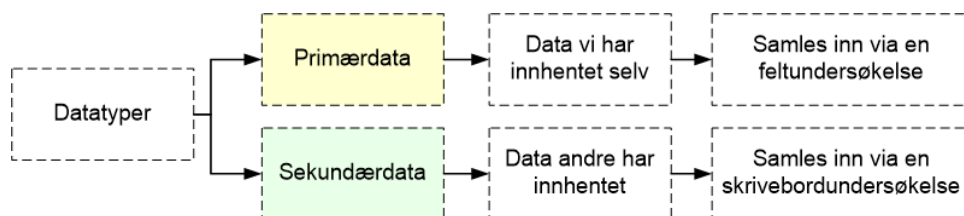
Designet har gjort det mulig å detaljert beskrive hvordan og i hvilken grad bærekraftige praksiser er fraværende og deres direkte effekter på lokalsamfunnene.

Kausalt design ble vurdert, men ikke benyttet i denne studien. Hovedgrunnen til dette valget er at kausal forskning er en observasjonsstudie. Den krever kontrollerte eksperimenter, hvor forskere manipulerer en variabel for å observere effekten på en annen. I avanserte sosiale sammenhenger som innvirkningen av bærekraft på lokalsamfunn, er det utfordrende å isolere enkeltvariabler og kontrollere for alle eksterne faktorer, spesielt når problemstillingen ikke bare setter søkelys på en enkelt turismedestinasjon (Pearl, 2009). Dermed ble det besluttet at en kombinasjon av eksplorativt og deskriptivt design ville være mest hensiktsmessig og praktisk for å møte forskningsmålene på en effektiv måte.

3.5 Datainnsamling

Dette er den viktigste delen av studien. Denne delen definerer om resultatet er korrekt og pålitelig, ettersom kvaliteten og relevansen av de innsamlede dataene direkte påvirker troverdigheten til oppgavens konklusjoner. Det finnes to forskjellige måter å samle inn data på. I denne delen vil begge bli introdusert, og det vil kunngjøres hvilken metode som er valgt.

3.5.1 Primær- og sekundærdata

Figur 2: Metoder for Datainnsamling: Primære og Sekundære Data (Derdowski, 2023, Forelesning 2, del 4).

I figuren over kan man se en oversiktlig beskrivelse av hvilke typer datatyper som finnes og deres funksjon. Primærdata refererer til at “forskeren går direkte til den primære kilden for informasjon” (Derdowski, 2023, Forelesning 2, del 4). Sekundærdata refererer til at “forskeren baserer seg på opplysninger samlet inn av andre” (Derdowski, 2023, Forelesning 2, del 4).

I denne undersøkelsen vil jeg benytte meg av sekundærdata. Ved å bruke sekundærdata har studien kunnet utnytte arbeid som allerede er gjort av andre forskere og institusjoner, noe som har spart både tid og ressurser. Tilnærmingen sikrer også at analysen er basert på data som dekker et bredt geografisk omfang. Videre gjør det mulig å utføre en sammenligning av de ulike dataene som blir innhentet.

3.5.2 Sekundærdatakilder

Sekundærdata er, som sagt, informasjon som allerede er tilgjengelig. Disse dataene benyttes for å bygge videre på eksisterende kunnskap. Diverse sekundærdatakilder kan inkludere bøker, artikler, rapporter, og databaser.

3.5.3 Avgrensninger

Før bruk av sekundærdata er det kritisk å vurdere dataens aktualitet, relevans, og nøyaktighet. Det må undersøkes hvem som har samlet inn dataene, hvilke metoder som ble brukt, om dataene var objektivt presentert, og sjekke om den innhentede informasjonen er utdatert. Dette sikrer at

informasjonen er troverdig og passende for problemstillingen (Derdowski, 2023, Forelesning 2, del 4).

Oppgaven søker et svar på hvordan turisme påvirker lokalsamfunn, på en negativ måte, i områder hvor bærekraftige praksiser er fraværende og turismen er høy. Fordi temaet er så omfattende, er det viktig å avgrense litteratursøk og datainnsamling, samtidig som man tar hensyn til å inkludere flere perspektiver i undersøkelsen. Med andre ord, er det viktig å ikke bare fokusere på forskningsartikler og offentlige rapporter, men også lytte til lokalsamfunnene sin stemme. Det kan man gjøre gjennom offentlige, lokale publikasjoner som reflekterer befolkningens erfaringer, for eksempel avisartikler.

3.5.4 Artikler

“Artikkelen er en av de vanligste sakprosasjangrene” (Solbakken, 2020). I denne oppgaven har jeg benyttet meg av vitenskapelige artikler, fra store internasjonale organisasjoner og nyhetsartikler, fra lokale aviser.

For vitenskapelige artikler, brukte jeg artikler publisert av tidsskrifter som International Journal of Tourism Cities, ResearchGate og Emerald Insight. Jeg sjekket om artiklene var fagfelleurdert, og dersom de ikke var det, sammenlignet jeg dem med andre kilder for å sjekke pålitelighet. Videre vurderte jeg forfatternes argumenter og metodene de brukte for å sikre at resultatene var holdbare og relevante for mine forskningsspørsmål. Fordi noen av mine caser,

blant annet “The Case Of Dubrovnik”, har opplevd problemer med turismen fra langt tilbake i tid, har jeg søkt etter historiske data og sammenlignet dem med nyere forskning for å se på endringer og trender over tid.

Når det gjelder avisartikler, tok jeg en titt på journalistenes bakgrunn og de kildene de brukte i artiklene. Jeg benyttet meg av flere lokale aviser som reflekterte befolkningens erfaringer, for å se flere perspektiver knyttet til konsekvensene av mangelen på bærekraftige praksiser. Jeg var oppmerksom på hvordan informasjonen ble presentert og sammenlignet med flere andre kilder for å sikre at jeg kunne skille mellom faktiske data og journalistiske meninger.

3.5.5 Offentlige rapporter

Offentlige rapporter er dokumenter som vanligvis publiseres av statlige etater, internasjonale organisasjoner eller ikke-statlige organisasjoner. I min undersøkelse har jeg benyttet meg av flere offentlige rapporter som sekundærdata:

1. VisitNorway (2024): Her refereres det til bærekraftsprinsipper som Visit Norway har utviklet.
2. Innovasjon Norge (2024): I oppgaven omtales de ti bærekraftsprinsippene fra Innovasjon Norge.
3. United Nations (FN) (2024): Videre refereres det til internasjonale møter arrangert av FN, hvor det har blitt håndtert spørsmål knyttet til miljøbeskyttelse og sosioøkonomisk utvikling. Møtene det refereres til er arrangert fra år 1995 til 2015.

I min analyse av offentlige rapporter har jeg, som sagt, sett på organisasjoner som Innovasjon Norge, United Nations og VisitNorway. Jeg undersøkte hensikten med rapportene og hvordan dataene ble samlet inn og analysert. Dette hjalp meg å forstå om rapportene var pålitelige og om de var relevante for min undersøkelse.

3.6 Analyse av data

I analysen av data for denne oppgaven ble det benyttet en omfattende gjennomgang og sammenligning av eksisterende litteratur ved hjelp av deskriptiv analyse. Prosessen involverte selektiv gjennomgang av sekundærdata for å sikre relevans og pålitelighet i informasjonen som ble inkludert. Ved å sette klare avgrensninger for litteratursøket, kunne jeg effektivt filtrere og sammenligne data fra forskjellige kilder. Dette la grunnlaget for en pålitelig kvantitativ deskriptiv analyse av de samlede dataene.

3.6.1 Reliabilitet og Validitet

“Kvaliteten til kvantitative data uttrykkes i form av reliabilitet og validitet. Reliabiliteten er et uttrykk for hvor pålitelige data vi har, og hvor nøyaktig datainnsamlingen er foretatt. Validiteten viser i hvilken grad vi har data som er gyldige eller relevante for de problemstillingene som skal belyses” (Grønmo, 2023).

Reliabiliteten i denne studien sikrer at de sekundærdata som er benyttet er konsistente og repeterbare over tid. Det dreier seg om hvor nøyaktig data samles inn og håndteres. Den måler om de samme metodene gir likt resultat hver gang de brukes under samme forhold. En høy reliabilitet betyr at det er lite feil og variasjoner i undersøkelsen, noe som gjør resultatene mer troverdige.

Validitet i en studie handler om hvor godt man måler det man faktisk prøver å måle. Det er essensielt at resultatene passer godt med det problemet man ønsker å løse. Validiteten forteller oss også om kvaliteten på hvordan undersøkelsen er satt opp, altså om oppsettet av den hjelper å finne de dataene som forventes å finne.

3.6.2 Overførbarhet

Overførbarhet dreier seg om funnene har gyldighet utover utvalget og konteksten og er relevante og anvendbare i andre situasjoner (Drageset, 2011). For å sikre at funnene fra denne studien om bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen kan anvendes i andre sammenhenger, er det viktig å gi en grundig beskrivelse av forskningskonteksten og kriteriene for valg av sekundærdata. Ved å inkludere varierte perspektiver og kilder som gjenspeiler forskjellige aspekter ved bærekraftig turisme, økes mulighetene for at innsiktene kan være relevante for lignende situasjoner i andre geografiske områder eller i sammenlignbare næringer.

3.6.3 Bekreftbarhet

“Johannessen et al. (2010, s. 232) beskriver at bekræftbarheten skal sikre at funnene i en undersøkelse er et resultat av selve forskningen, og ikke forskerens subjektive holdninger” (Muren, 2021, s. 28). I mitt arbeid sikrer jeg denne bekræftbarheten ved å være helt åpen om hvordan jeg har samlet og behandlet all informasjonen, og ved å nøye forklare alle metodiske valg jeg har tatt underveis. Dette gjør det mulig for andre å sjekke og vurdere hvor pålitelige og gyldige mine konklusjoner virkelig er.

4.0 Resultat

I dette kapitlet vil jeg presentere resultatene av undersøkelsen. Formålet med dette kapitlet er å besvare problemstillingen og teste hypotesene ved å anvende dem på casestudiene av Barcelona, Dubrovnik.

4.1 Hypotesetesting

4.1.1 Hypotese 1

“Jeg forventer at mangelen på bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen vil føre til betydelige sosiale implikasjoner for lokalsamfunnene i områder med høy turisttrafikk. Dette omfatter blant annet økt press på lokalbefolkningens ressurser og infrastruktur, tap av kulturell identitet og potensielle konflikter mellom turister og lokalbefolkningen”.

Barcelona: Mangelen på bærekraftige turistpraksiser i Barcelona har resultert i økt press på lokalbefolkningens ressurser og infrastruktur. Dette er spesielt synlig i form av høyere boligpriser og gentrifisering, som har drevet lokalbefolkningen ut av deres tradisjonelle nabolag. Protester mot turismen har også vært et tydelig tegn på konflikten mellom turister og lokalbefolkningen, noe som indikerer en økende frustrasjon over tapet av kulturell identitet og livskvalitet.

Dubrovnik: I Dubrovnik har også mangelen på bærekraftige praksiser ført til sosiale utfordringer. Byens popularitet som turistdestinasjon, spesielt etter dens fremstilling i "Game of Thrones", har ført til et enormt trykk på byens ressurser. Byen oppsøkes også av feil årsaker, som har resultert i tap av kulturell identitet. Dette har forsterket misnøye hos lokalbefolkningen, med rapporter om at innbyggere føler seg overkjørt av turiststrømmene som invaderer deres by.

4.1.2 Hypotese 2

“Jeg antar at mangelen på bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen vil ha negative miljømessige konsekvenser for lokalsamfunnene. Konsekvensene inkluderer ødeleggelse av økosystemer, forurensning av vann og luft, tap av biologisk mangfold og skade på naturressurser”.

Barcelona: Turismen som stadig vokser har resultert i betydelige miljømessige utfordringer, inkludert økende luftforurensning fra trafikk og cruisetrafikk. Støyforurensning er også et stort problem, spesielt i byens mest turisttette områder, noe som forringer livskvaliteten og

økosystemets helse. Avfallshåndtering er også rapportert som et stort problem, da barcelona er den nest største kilden til plastavfall i middelhavet.

Dubrovnik: Miljøutfordringene i Dubrovnik er primært knyttet til overturisme. Den massive tilstrømningen av turister, spesielt cruisebesøkende, har ført til press på naturressurser og infrastruktur. Ødeleggelsen av biologisk mangfold og forurensning er også bekymringer som har blitt løftet frem som direkte konsekvenser av manglende bærekraft.

4.1.3 Hypotese 3

“Jeg forventer også at mangelen på bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen vil ha betydelig økonomisk innvirkning på lokalsamfunnene. Dette inkluderer svingninger i arbeidsmarkedet, avhengighet av sesongbaserte inntekter (turistsesong), og begrensede muligheter for lokal næringsutvikling utenfor turistsektoren”.

Barcelona: Økonomien i Barcelona har blitt sterkt avhengig av turismen, noe som gjør byen sårbar for svingninger i turiststrømmene. Dette har ført til ustabilitet i arbeidsmarkedet, med sesongbaserte jobber, noe som begrenser mulighetene for en stabil økonomi og veksten i andre sektorer.

Dubrovnik: Lignende økonomiske utfordringer er observert i Dubrovnik, hvor økonomien nesten utelukkende er drevet av turisme. Ikke bare for byen, men hele landet kommer nå til gode av

turismen. Dette har ført til en sesongbasert økonomi som ikke bare gjør lokale innbyggere økonomisk sårbare, men også begrenser byens evne til å utvikle andre næringsveier. Den økonomiske gevinsten fra cruiseturismen gagnar som regel ikke lokalbefolkningen, da de fleste ombord har en "all-inclusive" pakke, dermed havner mange av turistenes utgifter utenfor lokalsamfunnet.

4.1.4 Korrelasjonsanalyse

1. Hypotese 1: Barcelona og Dubrovnik viser klare tegn på at manglende bærekraftige praksiser fører til betydelige sosiale implikasjoner. I begge byene fører presset fra turisme til økte boligpriser, gentrifisering, og sosial uro, noe som styrker hypotesen om at turisme uten bærekraftig tilnærming fører til sosial disharmoni og tap av kulturell identitet. Disse konsekvensene viser en sterk korrelasjon mellom turistintensitet og sosial ustabilitet.
2. Hypotese 2: Barcelona står overfor alvorlige miljøproblemer som økt luftforurensning og avfallsproblemer, spesielt med hensyn til plastavfall i Middelhavet. Dubrovnik opplever lignende problemer med overturisme som belaster naturressurser og infrastruktur. Funnene her indikerer en direkte korrelasjon mellom turisme og miljødegradering, som understøttes av ødeleggelse av biologisk mangfold og økning i forurensning.
3. Hypotese 3: Både Barcelona og Dubrovnik er eksempler på økonomier som har blitt svært avhengige av turisme. Dette fører til økonomisk ustabilitet og begrenser utviklingen av andre næringsveier, noe som bekrefter hypotesen om at manglende bærekraftige praksiser fører til en ensidig og sårbar økonomisk struktur. Videre viser korrelasjonen at turismens sesongvariasjoner fører til jobbusikkerhet og økonomisk volatilitet i disse lokalsamfunnene.

4.1.5 Benidorm

Jeg valgte å ikke inkludere Benidorm i presentasjonen av hypotesene, da denne byen ikke er satt som et eksempel på en destinasjon med fraværende bærekraftige praksiser. Byen er, derimot, satt som et eksempel på en destinasjon som har transformert til en Smart Tourism Destination (STD).

Dette er et konsept som tar hensyn til alle som er en del av, eller blir påvirket av turismen.

Benidorm representerer hvordan bærekraftige praksiser kan implementeres i en turistdestinasjon til fordel for alle involverte parter. Resultatet viser at ingen av hypotesene stemmer overens med Benidorm. Dette illustrerer det faktum at det eksisterer en reell sammenheng mellom manglende bærekraftige praksiser og negative konsekvenser på lokalsamfunn.

5.0 Diskusjon

I dette kapitlet vil jeg diskutere hovedfunnene fra min undersøkelse av hvordan manglende bærekraftige praksiser påvirker lokalsamfunn i områder med høy turisttrafikk, spesielt med fokus på casene fra Barcelona og Dubrovnik. Jeg vil reflektere over disse funnene i lys av eksisterende teori og tidligere forskning for å forstå sammenhengene bedre. Videre vil jeg bruke Benidorm som et eksempel på hvordan bærekraftige praksiser ikke bare kan forbedre turistenes opplevelse, men også hvordan det kan spille en viktig rolle i å fremme velferden for lokalbefolkningen.

5.1 Tolkning

Analysen av data fra Barcelona og Dubrovnik illustrerer tydelig hvordan fraværende bærekraftige praksiser i reiselivsnæringen fører til både sosiale, økonomiske og miljømessige konsekvenser i lokalsamfunnene. Resultatene demonstrerer at høy turisttrafikk, uten tilstrekkelige bærekraftige tiltak, kan negativt påvirke velferden hos de lokale innbyggerne og ødelegge det lokale miljøet. Benidorm brukes som et positivt eksempel på hvordan velintegreerte bærekraftige praksiser kan forbedre både lokalbefolkningens velferd og øke turistopplevelsen.

5.2 Sammenligning

Mine funn stemmer overens med tidligere forskning som har vist at fraværende bærekraft innen turisme forårsaker store skader på lokalsamfunn. Litteraturen illustrerer tydelig at ved å implementere bærekraftige praksiser, minsker ikke bare effektene av turisme, men det styrker også både samfunnets og økonomiens vitalitet. Benidorm er et utmerket eksempel på dette. Transformasjonen av byen viser klart hvordan et bevisst fokus på bærekraft kan ha positive effekter, noe som står i skarp kontrast til situasjonene i Barcelona og Dubrovnik, hvor mangelen på en slik tilnærming har resultert i betydelig press på lokalsamfunnene.

5.3 Styrker og begrensninger

Denne undersøkelsen støtter seg kun på sekundærdata, noe som kan begrense muligheten for dybdeanalyser av individuelle erfaringer og perspektiver. En dybdeanalyse med primærdata for denne oppgaven hadde vært ønskelig, men svært tidskrevende og kostbar. Likevel, har jeg klart å finne flere lokale aviser i både Barcelona og Dubrovnik, som reflekterer innbyggernes egne

erfaringer og meninger omkring turismen. Styrken i studien ligger i den omfattende sammenligningen av to forskjellige byer, som tillater en bredere forståelse av hvordan manglende bærekraftige praksiser påvirker lokalsamfunnene, men også at undersøkelsen legger til rette for et eksempel på hvordan det kan forbedres.

5.4 Refleksjon

Arbeidet med denne oppgaven har virkelig åpnet øynene mine for bærekraft i turisme. Jeg har dykket ned i både de gode og dårlige sidene ved hvordan turisme drives, noe som har hjulpet meg å se klart hva som trengs for å gjøre ting bedre. Denne prosessen har ikke bare vært lærerik rent faglig, men den har også hjulpet meg personlig og gitt meg nye perspektiver for hvordan man kan feriere, uten å forstyrre lokale innbyggere på en negativ måte.

Underveis i prosessen har jeg virkelig fått føle på hvor krevende det er å gjøre skikkelig research og sette seg inn i et så stort og sammensatt emne som bærekraftig turisme. Det var utfordrende å balansere alle de forskjellige kildene og meninger. Å studere eksempler fra steder som Benidorm, Barcelona, og Dubrovnik viste meg i praksis hva teorien egentlig betyr, og det har gjort meg bedre rustet til å tenke kritisk og løse problemer.

Hvis jeg skulle gjort dette arbeidet om igjen, ville jeg ønsket å inkludere enda flere perspektiver fra lokalsamfunnene som er direkte berørt av turismen. Å samle primærdata gjennom intervjuer eller spørreundersøkelser kunne ha gitt enda rikere innsikt og bidratt til en mer nyansert

diskusjon. Videre kunne jeg ha utvidet studien til å omfatte flere destinasjoner for å sammenligne forskjellige tilnærminger til bærekraft i turismen på tvers av ulike kulturer. Dette ville ikke bare ha beriket funnene, men også gitt en sterkere plattform for å foreslå spesifikke løsninger.

6.0 Konklusjon

Denne oppgaven har hatt som formål å svare på følgende problemstilling:

- Hvordan påvirker manglende integrasjon av bærekraftige praksiser, i reiselivsnæringen, lokalsamfunner i områder med høy turisttrafikk?

Funnene tyder på at slike mangler fører til flere utfordringer. Økonomisk står disse samfunnene overfor usikkerhet knyttet til sesongavhengige svingninger, noe som resulterer i en ustabil lokal økonomi som er overdrevent avhengig av turisme. Dette skaper en situasjon hvor andre næringsveier ofte blir oversett, og øker lokalbefolkningens økonomiske sårbarhet ved endringer i turiststrømmene.

Sosialt og miljømessig fører høye turisttall uten bærekraftige tiltak til betydelig ressursbelastning. Dette observeres i form av økte boligpriser og fortregning av lokalbefolkningen, samt økt forurensning og skader på naturressurser. Disse faktorene samvirker for å redusere livskvaliteten for lokale innbyggere og forverre både miljøtilstanden og de sosiale forholdene. Dette undergraver ytterligere bærekraften i disse områdene, og peker på et presserende behov for integrerte bærekraftige løsninger i turistnæringen.

6.1 Forslag til fremtidig forskning

For å bygge videre på funnene fra denne undersøkelsen, er det viktig at fremtidig forskning fokuserer på å utforske langtidseffekten av bærekraftige tiltak i ved flere destinasjoner. En slik tilnærming vil gjøre det mulig å sammenligne, utvikle og observere hvilke strategier som fungerer best i de forskjellige områdene over tid.

Videre kan det være av stor verdi å forsøke samle inn primærdata direkte fra lokalsamfunn som opplever høye nivåer av turistaktivitet. Det å forstå de direkte årsakene til og virkningene av turismen på lokalsamfunn, vil kreve detaljert innsikt fra de som bor og arbeider i disse områdene.

Referanseliste

Aahlin, A., K. (22. mars, 2024). Game of Thrones. I *Store Norske Leksikon*.

https://snl.no/Game_of_Thrones

Aguirre, A., Zayas, A., Gómez-Carmona, D. and López Sánchez, J.A. (2023), "Smart tourism destinations really make sustainable cities: Benidorm as a case study", *International Journal of Tourism Cities*, Vol. 9 No. 1, pp. 51-69. <https://doi.org/10.1108/IJTC-01-2022-0006>

Australian Academy of Science. (24. oktober, 2017). *How many people can earth actually support?* Hentet <https://www.science.org.au/curious/earth-environment/how-many-people-can-earth-actually-support>

Australian Academy of Science. (24. oktober, 2017). *How many people can earth actually support?* Hentet <https://www.science.org.au/curious/earth-environment/how-many-people-can-earth-actually-support>

support? Hentet <https://www.science.org.au/curious/earth-environment/how-many-people-can-earth-actually-support>

Bhat, A. (2018, 8. august). Research Design: What it is, Elements & Types. QuestionPro.

<https://www.questionpro.com/blog/research-design/>

Brown, V. (2017). *Overtourism in Barcelona. Helping Dreamers Do*. Responsible Travel.

<https://www.responsibletravel.com/copy/overtourism-in-barcelona>

Burgen, S. (20. februar, 2020). *Soaring rents and noisy parties: how Airbnb is forcing out Barcelona locals*. The Guardian.

Barcelona locals. The Guardian.

<https://www.theguardian.com/technology/2020/feb/20/soaring-rents-and-noisy-parties-how-airbnb-is-forcing-out-barcelona-locals>

Canteiro, M., Tapia, F., C., Alejandro, B. (2018). *Tourism impact assessment: A tool to evaluate the environmental impacts of touristic activities in Natural Protected Areas*. *Tourism Management Perspectives*. ResearchGate. 28. 220-227. DOI: 10.1016/j.tmp.2018.09.007.

the environmental impacts of touristic activities in Natural Protected Areas. *Tourism Management Perspectives*. ResearchGate. 28. 220-227. DOI: 10.1016/j.tmp.2018.09.007.

Management Perspectives. ResearchGate. 28. 220-227. DOI: 10.1016/j.tmp.2018.09.007.

Cohen, J., E. (22. januar, 2024). *Can Earth Support 4 billion people sustainably and well?*

IUSSP Online News Magazine. <https://www.niussp.org/environment-and-development/can-earth-support-4-billion-people-sustainably-and-well/>

Derdowski, L. (2023, 23. januar). Forelesning 2, del 3. *Forskningsdesign*. [7] Norsk Hotellhøgskole, Universitetet i Stavanger.

Derdowski, L. (2023, 23. januar). Forelesning 2, del 3. *Forskningsdesign*. [11] Norsk Hotellhøgskole, Universitetet i Stavanger.

Derdowski, L. (2023, 23. januar). Forelesning 2, del 3. *Forskningsdesign*. [15] Norsk Hotellhøgskole, Universitetet i Stavanger.

Derdowski, L. (2023, 23. januar). Forelesning 2, del 4. *Metoder for Datainnsamling: Primære og Sekundære Data*. [6] Norsk Hotellhøgskole, Universitetet i Stavanger.

Derdowski, L. (2023, 23. januar). Forelesning 2, del 4. *Metoder for Datainnsamling: Primære og Sekundære Data*. [13] Norsk Hotellhøgskole, Universitetet i Stavanger.

Derdowski, L. (2023, 23. januar). Forelesning 2, del 4. *Metoder for Datainnsamling: Primære og Sekundære Data*. [14] Norsk Hotellhøgskole, Universitetet i Stavanger.

Drageset, S., & Ellingsen S. (2011). Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju. *Sykepleien Forskning*, 2010;5(4):332-335. <https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2011.0027>

Europa Nostra. (2013, 9. november). *Europa Nostra advocates sustainable development plan for Dubrovnik*. <https://www.europanostra.org/europa-nostra-advocates-sustainable-development-plan-for-dubrovnik/>

Faith, S. (26. februar, 2023). *Is your holiday paying its way? Here's how to benefit local people and nature this summer.* euronews.travel.

<https://www.euronews.com/travel/2023/02/26/tourisms-dirty-secret-what-is-tourism-leakage-and-how-can-you-avoid-contributing-to-it>

Ferreira, Danie. (2023). ResearchGate. *The Evolution of Sustainable Tourism Development: a Timeline from 1995 till 2015.* <https://rb.gy/rsny5p>

Frøslie, K., F. (27. januar, 2022). korrelasjon. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/korrelasjon>

Grønmo, S. (16. januar, 2023). kvantitativ metode. I *Store Norske Leksikon*.

https://snl.no/kvantitativ_metode

Haski-Leventhal, D. (2021). *Strategic Corporate Social Responsibility*. (2. Utg). SAGE

Hello Lamp Post. (u.d.). *What is Smart Tourism (And Why Does it Matter)?* Hentet 4. mars fra

<https://www.hlp.city/what-is-smart-tourism-and-why-does-it-matter/>

IUCN. (27. august, 2013). *The IUCN World Conservation Congress*.

<https://2008congress.iucn.org/>

Kenny, S. (20. januar, 2023). *IT'S TIME TO TALK ABOUT TOURISM'S DIRTY SECRET*. Much

Better Adventures. <https://www.muchbetteradventures.com/magazine/tourism-leakage/>

Kenton, W. (17. desember, 2023). *Triple Bottom Line*. Investopedia.

<https://www.investopedia.com/terms/t/triple-bottom-line.asp>

Keup, M. (29. mars, 2019). *What Is Stakeholder Theory?* ProjectManager.

<https://www.projectmanager.com/blog/what-is-stakeholder-theory>

Muren, H., A. & Askeland, M., B. (2021). *Hva tenker ledere innen bærekraft og reiseliv om hvorvidt reiselivet har blitt mer bærekraftig etter at covid-19-pandemien inntraff?*

[Bacheloroppgave, Universitetet i Stavanger] Brage Unit.

<https://uis.brage.unit.no/uis->

[xmlui/bitstream/handle/11250/2773348/no.uis%3Ainspera%3A804239](https://uis.brage.unit.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2773348/no.uis%3Ainspera%3A804239)

[40%3A21164763.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://uis.brage.unit.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2773348/no.uis%3Ainspera%3A804239/40%3A21164763.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Nambiar, A. (u.å.). *Environmental Impacts of Tourism in Barcelona: Can Circular Economy Make the City Sustainable?* Earth5R. <https://earth5r.org/barcelona-spain-circular-economy/>

Pololikashvili, Z. (August, 2020). *Global Code of Ethics for Tourism*. United World Tourism Organisation. <https://www.unwto.org/global-code-of-ethics-for-tourism>

Polyzogopoulou, A. (22. januar, 2023). *Film-Induced Tourism: The Case of Game of Thrones and Dubrovnik*. Byarcadia. <https://www.byarcadia.org/post/film-induced-tourism-the-case-of-game-of-thrones-and-dubrovnik>

Ramos, S., P. & Mundet, L. (16. april, 2020) *Tourism-phobia in Barcelona: dismantling discursive strategies and power games in the construction of a sustainable tourist city*. Journal of Tourism and Cultural Change. DOI: 10.1080/14766825.2020.1752224

Reiseliv (u.d.). Bærekraftig reiseliv. Hentet, 29. februar, 2024, fra

https://reiseliv.portfolio.no/read_container/2213485c-e92e-42fd-bded-e07ff906004d

Rigby, S. (16. august, 2017). "Game of Thrones" is a blessing and a curse for Dubrovnik in Croatia. *QUARTZ*. <https://qz.com/1054123/game-of-thrones-is-a-blessing-and-a-curse-for-dubrovnik-in-croatia>

Sander, K. (6. desember, 2023). *Deskriptivt design*. Estudie. <https://estudie.no/deskriptivt-design/>

Sander, K. (11. desember, 2023). *Eksplorerende design*. Estudie. <https://estudie.no/eksplorerende-design/>

Sander, K. (15. februar, 2024). *Eksperimentell design (kausalt design)*. Estudie. <https://estudie.no/kausalt-design/>

Simmonds, L. (6. mai, 2017). *A DEMOGRAPHIC CATASTROPHE: FEWER AND FEWER RESIDENTS IN DUBROVNIK*. total croatia. <https://total-croatia-news.com/lifestyle/a-demographic-catastrophe-fewer-and-fewer-residents-in-dubrovnik/>

Solbakken, H., M. (27. april, 2020). Hva er en artikkel? NDLA <https://ndla.no/nb/subject:1:605d33e0-1695-4540-9255-fc5e612e996f/topic:1:b34684b3-3e91-44ee-88b4-1c3e588586dc/topic:1:476a6a8a-9045-48d8-9d47-48b78c8cb206/topic:1:53f87dac-21e3-45e2-842d-ff0bb5d570a4/resource:8e520f6a-9c3c-4e1c-affe-51abb05d9f65>

Sonuç, N. and Süer, S. (2023), "Smart Tourism Destinations and Digitalization of Cultural Heritage for Sustainability", El Amine Abdelli, M., Sghaier, A., Akbaba, A., Gamoura, S.C. and Mohammadian, H.D. (Ed.) *Smart Cities for Sustainability (Advanced Series in Management, Vol. 32)*, Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 151-168. <https://doi.org/10.1108/S1877-636120230000033010>

Stojanovic, D. (21. september, 2018). *Mass tourism threatens Croatia's 'Game of Thrones' town*. Ap News. <https://apnews.com/article/146d4e86eb274519aa5ba495b220145a>

Tranøy, K., E. (2019, 18. februar). metode. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/metode>

TripAdvisor. (u.å.). *Travelers' Choice Awards Best of the Best Destinations*. Hentet 5. mars 2024 fra <https://www.tripadvisor.com/TravelersChoice-Destinations-cTop-g4>

UCLA Sustainability. (u.d.). What is sustainability? Hentet, 28. februar, 2024, fra <https://www.sustain.ucla.edu/what-is-sustainability/>

UN Tourism. (2023). *Ecotourism and Protected areas*. UNWTO. <https://www.unwto.org/sustainable-development/ecotourism-and-protected-areas>

United Nations - Earth Summit+5. (u.d.). Hentet, 1. mars, 2024, fra <https://www.un.org/esa/earthsummit/>

United Nations. (u.d.). *United Nations Summit on Sustainable Development, 25-27 September 2015, New York*. Hentet, 3. mars, 2024, fra <https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2015>

United Nations. (u.d.). *World Summit on Sustainable Development, 26 August-4 September 2002, Johannesburg*. Hentet, 3. mars, 2024, fra <https://www.un.org/en/conferences/environment/johannesburg2002>

Visit Norway. (n.d.). *10 prinsipper for et bærekraftig reiseliv*. Hentet, 29. februar, 2024, fra <https://business.visitnorway.com/no/barekraftig-reiseliv/10-prinsipper-for-et-barekraftig-reiseliv/>

Vårdal, L., Bøhle, K. (2020, 30. mars). Fra hypotese til teori. NDLA. <https://ndla.no/article/23088>

Wisniewska, A. (11. oktober, 2019). *Tourism pushes up property prices in Dubrovnik*. Financial Times. <https://www.ft.com/content/07d828c8-e69e-11e9-9743-db5a370481bc>

World Charter for Sustainable Tourism. (2015). *World summit on sustainable tourism*. Hentet fra <https://www.biospheretourism.com/assets/arxius/02fdd0bdb974a96b19258cfd89a976a2>.

